

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL33
00023 VALTIONEUVOSTO

Tausta

Uudistetun arpajaislain (2001/1047) 20a §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysjärjestöjen neuvottelukunnasta ja sen arviointi- ja avustusjaostosta (myöhemmin arviointi- ja avustusjaosto tai jaosto), jotka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Arviointi- ja avustusjaoston tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien avustusten jaosta sekä tehdä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Valtioneuvoston asetuksen 1555/2016 3§:ssä määritellään arviointi- ja avustusjaoston kokoonpanosta: arviointi- ja avustusjaostossa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään viisi muuta jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 6.4.2017 päätöksellään jaoston toimikaudelle 16.4.2017–15.4.2021.

Lausunnon antamisen hetkellä arviointi- ja avustusjaostoon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä viisi jäsentä, joilla kullekin on nimetty varajäsen. Jaoston puheenjohtajaksi on nimitetty valtiopäiväneuvos Raimo Vistbacka ja varapuheenjohtajaksi dosentti Jorma Niemelä. Lisäksi jäseniksi ja varajäseniksi ovat nimitetty seuraavat henkilöt (henkilökohtaiset varajäsenet suluissa): etuuspäällikkö Tuula Ahlgren (professori Aila-Leena Matthies), maakuntaneuvos Kyösti Juujärvi (erityisasiantuntija Ellen Vogt), professori Mikko Niemelä (kaupunkineuvos Hannes Manninen), kehittämispäällikkö Airi Partanen (dosentti Reijo Väärälä) ja professori Ossi Rahkonen (VTT, apulaisprofessori Nelli Hankonen).

Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 5.12.2018 arviointi- ja avustusjaostoa antamaan lausunnon Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (myöhemmin STEAn) avustusehdotuksesta koskien vuoden 2019 avustusehdotusta. Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätoille.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Materiaalin käsittely

Lausunnon antamista varten arviointi- ja avustusjaosto on saanut STEAn avustusehdotuksen, joka on sisältänyt kultakin avustuskohteelta käyttötarkoituksen, haetun euromäärän, ehdotetun euromäärän, mahdollisen ohjeellisen avustussuunnitelman sekä valmistelijan perustelut avustuskohteelle. Sen sijaan jaosto ei käsitellyt hakemusasiakirjoja.

Avustusehdotus on esitelty jaoston kokouksessa 4.12.2018. Lisäksi jaostolle on esitelty STEAn tuleva strategia sekä yleisavustuksia koskeva tuloksellisuus- ja vaikutuskatsaus. Tämän jälkeen jaoston jäsenillä on ollut mahdollisuus esittää yleisiä tai kohdekohtaisia kysymyksiä. STEA on vastannut esitettyihin kysymyksiin kirjallisesti ja esitellyt vastaukset suullisesti 11.12. ja 18.12.2018 pidetyissä kokouksissa.

Menettelytapa

Lausunnossaan jaosto ei ole nähnyt tarpeelliseksi ottaa kantaa nyt käsittelyssä oleviin yksittäisiin avustusehdotuksiin, vaan on kiinnittänyt huomiota avustusehdotuksesta periaatteellisiin kysymyksiin ja laajempiin kokonaisuuksiin. Jaosto on arvioinut avustusehdotuksesta nousevia havaintoja ja peilannut niitä avustustoiminnan linjauksiin ja toimeenpanosuunnitelmaan.

Koska avustusehdotus ei ole päätös, avustusehdotukseen ei voi hakea oikaisua. Järjestö voi kuitenkin halutessaan ilmaista tyytymättömyytensä avustusehdotukseen. Vapaamuotoiset reklamaatiot avustusehdotuksesta ja oikaisupyynnöt avustuspäätöksestä käsittelee Sosiaali- ja terveysministeriö. Jaosto ei käsittele jaoston jäsenille tulleita reklamaatioita.

Lausunto

Avustusehdotuksen ja -ehdotusprosessin arviointi

STEA:n avustuksilla tehdään yhteiskunnallisesti merkittävää terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Jaosto kiittää STEAa teknisesti hyvin ja selkeästi perustellusta avustusehdotuksesta. Jaoston mielestä avustusehdotus on kokonaisuutena linjakas. Avustusehdotuksen valmistelu on tehty suurella asiantuntemuksella.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Jaosto näkee tehtäväkseen arvioida avustusehdotuksen prosessia ja sitä onko järjestöillä esimerkiksi samankaltaiset mahdollisuudet saada avustusta. Jaoston mielestä uusien hakijoiden on haastavaa saada myönteinen avustusehdotus, kun jo avustusta saaville järjestöille on varattu suurin osa rahamäärästä ohjeellisiin avustussuunnitelmiin. Jaoston mielestä aina on oltava tilaa uudelle järjestötoiminnalle.

STEA:n tuloksellisuus- ja vaikutus selvitysten pohjalta tekemä katsaus yleisavustuksista (ks. julkaisu 8.11.2018) antaa hyvän pohjan yleisavustusten edelleen kehittämiseksi katsauksessa esitettyjen kehittämissuositusten mukaisesti a) uusimalla avustusten haku- ja raportointilomakkeet, b) kehittämällä avustusten seurantaan vertailukelpoisemman ja kattavamman tiedon saamiseksi ja uusimalla tiedonkeruuta vuoden 2019 aikana, c) vahvistamalla järjestöjen arviointiosaamista, sekä d) uudistamalla yleisavustuksen myöntämisen kriteerit vuoteen 2021 mennessä avustuksen saajien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi. Kehittämistyössä on tärkeää ottaa huomioon järjestöjen monimuotoisuus nykyistä paremmin.

Jaosto suosittaa STEAa julkaisemaan verkkosivuillaan eri toimintakokonaisuuksiin liittyviä koosteja, koska niiden avulla STEA:n avustamasta toiminnasta saa hyvän ja kattavan kokonaiskuvan. Jatkossa on hyvä tehdä selvityksiä myös isoista avustuskokonaisuuksista suhteessa yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Selvitysten pohjalta voidaan osaltaan valmistautua mahdollisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Jaosto näkee tärkeänä, että STEA:n suunnittelemat selvitykset eri kokonaisuuksista vuodelle 2019 toteutuvat.

Jaoston mielestä on tärkeää, että STEA:n kautta sosiaali- ja terveysjärjestöille kohdentuvat avustukset ja niihin liittyvä prosessi kuvattaisiin entistä havainnollisemmin ja visuaalisemmin.

Avustusten kohdentuminen eri maakuntiin ja maakuntien eri alueille

Jaoston mielestä STEA:n tuleva strategia mahdollistaa mukautumisen toimintaympäristöstä nouseviin muutoksiin, kuten maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellisiin uudistuksiin.

Jaosto on tyytyväinen, että avustusehdotuksessa näkyy järjestöjen pyrkimys kohdentaa toimintaa maakuntiin ja maakuntien eri alueille. Jaosto havaitsi ilahduttavia esimerkkejä systemaattisesta pyrkimyksestä alueellisesti tasapainoiseen kehittämistyöhön.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Jaosto näkee tärkeänä, että järjestöt yhteistyössä käyttäisivät enemmän olemassa olevia tietovarantoja data-analytiikkaa hyödyntäen oman toimintansa kehittämiseen. Kansalaisyhteiskunnan toimintaa tulisi elvyttää ja tukea erityisesti alueilla, joiden huono-osaisuutta ja sairastavuutta kuvaavat indikaattorit ovat huonoja. Näin myös STEA-avustukset voisivat kohdentua aikaisempaa paremmin väestön tarpeiden mukaisesti.

Jaoston mielestä myös STEAn toimintaa voidaan kehittää hyödyntämällä jo kertynyttä tietovarantoa data-analytiikan laajemmalla käytöllä sekä strategisessa suunnittelussa että avustusehdotuksessa ja avustetun toiminnan arvioinnissa. Tietoa voisi hyödyntää esimerkiksi maakuntien arvioinnin taustatietona yhteistyössä THL:n, STM:n ja Kelan kanssa tuoden järjestölähtöisen työn kautta tietoa esimerkiksi osallisuudesta, huono-osaisuudesta ja erityisen haavoittuvista asiakasryhmistä.

Uusien teknisten sovellutusten käyttöönotto ja edistäminen hallinnollisen työn vähentämiseksi järjestötoiminnassa

Jaoston mielestä paikallinen järjestötyö pitäisi tehdä niin yksinkertaiseksi ja helpoksi, ettei käytetty aika menisi byrokratian hoitamiseen, vaan esimerkiksi digitaaliset alustat tuki- ja jäsenpalveluissa huolehtisivat niistä pienellä vaivalla. Samalla erilaiset uudet vaatimukset, kuten EU:n yleinen tietosuojasetus (GDPR), voitaisiin huomioida ammattimaisesti. Jaosto rohkaiseekin erilaisia keskus- ja liitto-organisaatioita ja niiden kehittämishankkeita tekemään yhteistyötä valtakunnallisesti sekä maakuntatasolla.

Jaoston mielestä saman tyyppiset mutta eri kohderyhmien kanssa työskentelevät järjestöt voisivat keventää hallinnollista taakkaansa alusta- ja jakamistalouden malleja hyödyntämällä.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden oikeudellisen aseman ja rahoituksen parantaminen

Jaosto on käynyt läpi hankkeita, jotka ovat saaneet kielteisen avustusehdotuksen sillä perusteella, että avustuksen on arvioitu aiheuttavan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa maassa. Avustusehdotuksille on esitetty riittävät perustelut nykylinjausten mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Jaosto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että Suomen valtiolta puuttuu yhteisö- ja solidaarisuustalouden systemaattinen kehittäminen. Sen avulla kyettäisiin korjaamaan niitä kilpailuvääristymiä, joita mm. osatyökykyiset ja muut heikossa työmarkkina-asemassa joutuvat kohtamaan työmarkkinoilla.

Arviointi- ja avustusjaosto pyytää sosiaali- ja terveysministeriötä kiinnittämään huomiota mm. Euroopan komission tiedonantoon Suotuisan toimintaympäristön luomisesta sosiaalisen talouden ja innovoinnin keskiöön kuuluville sosiaalisille yrityksille (2011), Euroopan parlamentin päätöslauselmaan yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä ja sosiaalisesta innovoinnista työttömyyden torjunnassa (2015) sekä komission GECES-asiantuntijatyöryhmän suosituksiin sosiaalisten yritysten ja yhteisötalouden edistämisestä (2016).

Erityisesti tulisi kiinnittää em. suositusten osalta yhteisötalouden eri muotojen oikeudellisen aseman, neuvonnan ja rahoituksen parantamiseen. Monien STEAn hylkäämien hankkeiden on vaikeaa, ellei mahdotonta saada rahoitusta lähteistä, jotka ovat yritysten käytettävissä. Suomen tulisi muuttaa kantaansa yhteiskunnallisen yrittäjyyden tukemiseen siitä, mitä on linjattu esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriössä (ks. Yhteiskunnallisen yrityksen toimintamallin kehittäminen, TEM 2011). Jaosto ei esitä, että näihin kohteisiin käytettäisiin jatkossakaan STEA-rahoitusta, vaan luotaisiin esimerkiksi yritysrahoitusten piiriin joustavia, oikeudenmukaisia ja tasa-arvoa edistäviä rahoitusinstrumentteja.

Arviointi- ja avustusjaosto kehottaa sosiaali- ja terveysministeriötä olemaan aloitteellinen EU:n aloitteiden aktiivisessa toteuttamisessa suomalaisen yhteisö- ja solidaarisuustalouden kehittämisessä erityisesti sosiaali-, terveys- ja kasvupalveluiden alueilla.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Helsingissä 20.12.18

Vistbacka Raimo, pj.

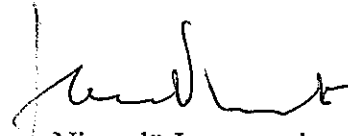
Ahlgren Tuula

Niemelä Mikko

Rahkonen Ossi

Niemelä Jorma, vpj.

Juujärvi Kyösti

Partanen Airi